

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput CXVI. Culpam theologicam (quam necessariam diximus ad
obligationem restitutionis, ratione injustæ acceptionis, seu
damnificationis) mortalem esse debere, ut obligatio sit sub mortali, aliqui

...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

fortiori ille qui Petrum Clericum pro Paulo Clerico per errorem occidit, excommunicationem incurrit: quia secundum canones illam incurrit, qui Clericum voluntariè occidit. Ipse vero Clericum voluntariè occidit: scivit enim Clericum esse, quem occidere voluit; exte:naque occisio Petri Clerici processit ab interna voluntate occidendi Clericum. Atqui excommunicatio annexa non est occisioni Clerici, propter rationem individualement hujus, vel illius Clerici; sed propter dignitatem statûs clericalis, quam eo ipso violavit, quo Clericum occidere voluit. Nec dubium quin talis contrahat irregularitatem; maximè cum S. Thomas in 4. dist. 25. q. 2. a. 2. q. 2. ad 3. dicat, quod ille qui ignoranter occidit hominem, homicidio casuali dicitur homicida, & irregularitatem incurrit, si dederit operam rei illicita, vel omiserit debitam diligentiam: quia jam quodammodo efficitur voluntarium. Et 2. 2. q. 64. a. 8. Ille qui non remouet ea, ex quibus sequitur homicidium, si debeat remouere, erit quodammodo homicidium voluntarium. Hoc autem contingit dupliciter. Uno modo, quando dans operam rebus illicitis, quas vitare debebat, homicidium incurrit. Alio modo, quando non adhibet debitam sollicitudinem. Et ideo, secundum jura, si aliquis det operam rei licite, debitam diligentiam adhibens, non incurrit homicidium reatum. Si vero det operam rei illicita (prout in omnibus casibus objectis) vel etiam det operam rei licite, non adhibens diligentiam debitam, non evadit homicidii reatum (nec proinde irregularitatem) si ex ejus opere mors hominis sequatur. Et ad 3. Secundum canones imponitur pœna his qui casualiter occidunt, dantes operam rei illicita, vel non adhibentes diligentiam debitam.

CAPUT CXVI.

Culpam theologiam (quam necessariam diximus ad obligationem restitutionis, ratione injustæ acceptionis, seu damnificationis) mortalem esse debere, ut obligatio sit sub mortali, aliqui probabiliter affirmant, alii probabiliter negant; pari (ut videtur) utrumque probabilitate. In praxi proinde pars aetior, seu obligatio sub mortali supponenda est.

1123 **E**um, qui ex culpa theologica mortali proximum graviter damnificavit, teneri ad restitutionem sub mortali, nemo est qui dubitet: quia cum damnificatio fuerit plenè voluntaria, eaque in materia gravi; nihil ei deest ad inducendam gravem restitutionis obligationem.

1124 Eum etiam, qui ex culpa theologica veniali proximum leviter damnificavit, sive in materia levi, teneri ad restitutionem, seu damni istius reparationem sub veniali, communis est sententia, licet ei contradicat Vasquez de restit. c. 2. §. 2. n. 10. Et ratio id suadet: quia quisquis voluntariè justitiam

commutativam violavit, inter se & proximum inæqualitatem ponendo, debet inæqualitatem illam tollere, domino non condonante. Qui certè condonare cenferi non potest, ubicumque materia est parva: quis enim dixerit, communem divitem nolle sibi restitui 12. vel 15. asses sibi furto sublatos?

Eum denique, qui in materia gravi proximum damnificavit ex culpa theologica, solum veniali ob defectum plenæ & perfectæ deliberationis, saltem sub veniali obligatum esse ad restitutionem, negant quidem plerique Noviores, Sorus, Lessius, Henriquez, Sanchez, & cum ipsis Tamburinus lib. 8. tr. 3. c. 2. §. 5. Sed graviore Authores affirmant, Adrianus quodlib. 11. supposito 2. Corduba, Rebellus, alique multi, quorum opinio videtur longè probabilior. Quia sicut deliberationis imperfectio dimittit quidem, sed non tollit rationem veræ culpæ theologicæ, contra justitiam commutativam; ita dimittit, sed non tollit obligationem restitutionis, ratione injustæ damnificationis.

Tota igitur quæstio est, an qui graviter proximum damnificavit ex culpa theologica contra justitiam commutativam, sed non nisi veniali, ob defectum plenæ deliberationis, ad restitutionem teneatur sibi mortali? Sub veniali dumtaxat teneri plerique docent, & probabiliter docent. Quia obligatio restitutionis, ex radice injustæ acceptionis, seu damnificationis, commensurari debet injustæ acceptioni, seu damnificationi, non materiæ acceptæ. Igitur ex acceptione solum venialiter injusta solum exurgit obligatio venialis. Nam ex radice levi, levis, non gravis exurgit obligatio: cum oporteat effectum esse proportionatum causæ, sicut pœnam culpæ. Et sicut sub nulla culpa theologica ad restitutionem tenetur, qui grave damnum intulit ex culpa theologicè nulla; sic ad restitutionem sub solo veniali tenetur, qui grave damnum intulit ex culpa theologicè solum veniali.

Nihilominus sub mortali ad restitutionem teneri docent etiam non pauci: quia licet obligatio restituendi originem suam sumat ex injusta damnificatione; supposita tamen injusta damnificatione, quantitatè m, seu magnitudinem obligationis ex natura rei sumit à quantitate damni voluntariè, & culpabiliter illati: quemadmodum obligatio voti, licet originem suam sumat à voluntate voventis, sicut & obligatio legis à voluntate Legislatoris; supposita tamen voventis, & Legislatoris voluntate, quantitatè, seu magnitudinem obligationis ex natura rei sumit à quantitate, seu magnitudine rei per votum promissæ, vel per legem præceptæ, uti ostendimus in materia de legibus.

Et hoc indicare videtur Gregorius IX. cap. finali de injuriis, cum dicit, quod qui occasione damni dat, damnum dedisse vide-

tur, nisi quando, ut non accideret, de contingentibus nihil omisit. Ergo occasionem damni dedisse censetur, qui ex culpa solum veniali (ob defectum plenae deliberationis) aliquid omisit de contingentiis, sive de diligentia adhibenda ad damnum praecavendum. Illum ergo Pontif. x. cenlet obligatum ad restitutionem pro ratione damni dati, supposita damni occasione, seu causa data.

1129 Et alioqui si quis alterum ad peccatum mortale, fornicationis v. g. cum semiplena deliberatione perduxisset, sub peccato mortali non teneretur damnum illatum reparare, hominem lapsum ad poenitentiam pro posse adducendo.

1130 Denique si, supposito veniali commisso, iuste nascatur obligatio subeundi gravissima Purgatorii tormenta, & venialis vanitas Davidis iuste punita fuit gravissima poena peccatis, quae absumpsit 70. millia virorum; quae e, supposito peccato veniali, iuste non nasceretur obligatio reparandi gravia damna inde causata? Atqui obligatio subeundi gravissima Purgatorii tormenta est gravis, peccareque graviter, qui ad ea pro peccato veniali condemnatus, ea subire recusaret, si hoc fieri posset; peccassetque graviter David, si subire recusasset poenam gravem, ad quam divinitus condemnatus fuit pro suo illo veniali peccato.

Quemadmodum ergo, supposito peccato veniali, dum quaeritur de obligatione subeundi poenam illius, non tantum attendenda est causa, ex qua obligatio ista nascitur, sed potissimum quantitas poenae, quae propter causam illam luenda est, ut judicetur, utrum obligatio poenae subeundae sit gravis, an levis; sic, supposito injusta damnificatione, dum quaeritur de obligatione restituendi, non tantum attendenda est causa, ex qua oritur obligatio damni reparandi, sed potissimum quantitas damni, quod reparandum est, ut judicetur, an obligatio ista gravis sit, an levis.

1131 Ecce fundamentum posterioris opinionis, si non probabilius, saltem aequè probabile est, quam fundamentum prioris opinionis. In pari verò utrimque probabilitate, dubium est, sitne, an non sit gravis obligatio restituendi grave damnum per peccatum veniale illatum. Dubitatur enim necessariò, dum utraque pars contradictionis aequè probabilis apparet, uti vidimus to. 1. lib. 11. cum de conscientia dubia & probabili differuimus. In dubiis autem eiusmodi cum debemus aliquibus malis adhibere remedium, si ve nostris, si ve alienis, expedi ad hoc ut securius remedium apponatur, quòd supponatur id quòd deterius est (ait S. Thomas q. 60. a. 4. ad 3. ubi hoc vocat interpretari aliquid in deterius partem, non desinendo, seu determinando, sed supponendo) quia remedium

quod est efficax contra majus malum, multò magis est efficax contra minus malum. Atqui in eiusmodi dubitationibus, sitne hoc faciendum sub mortali, an sub veniali duntaxat peccato; debemus malis nostris adhibere remedium; debemus (inquam) adhibere remedium nostrae pronitati ac negligendum facere id, ad quòd supponimus nos solum obligatos sub veniali. Tanta quippe est ista pronitas, ut major pars hominum, etiam tepidorum Religiosorum, parum curet eiusmodi negligentiam; ipsi namque sufficit ut in mortale peccatum per inobedientiam non incidant, ne damnationem incurrant; & hoc est valde periculosum (ait S. Bonaventura de profectu relig. lib. 2. c. 41.) igitur expedit, ad hoc ut securius remedium apponatur, quòd supponatur quòd deterius est; adòque quòd interpretemur esse obligationem sub mortali, non definiendo, sed supponendo, ut sic diligentius caveamus praetermittere restitutionem, seu reparationem gravis damni, per injustitiam nostram, etiam solum venialem, illati. Id enim conforme est regulae de tutiori parte in dubiis sectanda. Conforme etiam doctrinae Sanctorum, quae edocemur, Deum idcirco peccatum confinia nobis aperte indicare noluisse, sintne utique grava, an non, non ut nobis licentiam concederet judicandi pro arbitratu nostro, sed (ut Augustinus dicit lib. 21. de Civit. c. ult.) *ne studium proficiendi ad omnia peccata pigrescat: quoniam si scirentur, quae, vel qualia sint delicta, pro quibus, etiam permanentibus, nec profectu viae melioris absumpsit, intercessio sit inquirenda, & speranda iustorum, eis speranda se ovolueret humana seguitas; nec evolvit talibus implicamentis ullius virtutis expeditione curaret, sed tantummodo quaerere aliorum meritis liberari, quos amicos sibi de mammona iniquitatis elemosynarum largitione fecisset. Nunc verò dum venialis iniquitatis, etiam si perseveret, ignoratur modus, profecto & studium in meliora proficiendi, orationi insistendo vigilantius adhibetur, & faciendi de mammona iniquitatis sanctos amicos, & illata siquae à nobis sunt damna reparandi cura non spernitur.*

Et partem quidem deterius in casu praesenti tanto prudentius supponimus, & secundum eam in praxi nos gerimus, quòd etiam plures ex sequacibus adversae sententiae (teste Wiggers cap. 1. de injuriis num. 20.) monent, quòd quando damnum est grave, cenleatur ordinariè peccatum mortale intervenire; raro autem veniale tantum. Quia in extrema damnificatione, & generaliter in operibus externis, citra subitanam passionem vehementem, rarius accidit consideratio imperfecta: cum materia ipsa facile se prodatur, mentemque ad sui considerationem excitet.